

Дві п'ятірки для ректора Гаврилюка

Від заснування у 1844 році й до нашого часу Львівську політехніку очолювали 56 науковців – видатних і гідних людей. За Австро-Угорської імперії і надалі ця посада по суті була щорічною. Тобто академічна спільнота обирала ректора на один річний термін. Винятки становили лише одиниці, приміром, другий в історичному переліку ректорів – математик Александер Райзінгер – за дивним збігом обставин перебував у цій іпостасі 20 років – від 1851 до 1871 року. Довше за нього ніхто не очолював Політехніку. Хоча впритул наблизився – але вже у новітню епоху – Михайло Гаврилюк, котрий був ректором Львівського політехнічного інституту п'ятдесят п'ятим за ліком, від 1971 до 1990 року.

Ректор – посада незвичайна і, як би сказав, унікальна у тому сенсі, що поєднує низку особливих людських рис і талантів. Саме таким і був Михайло Олександрович Гаврилюк. Окрім безсумнівного наукового авторитету, сильного волевого й лідерського начала, стратегічної передбачливості й управлінської вправності, поліфонічного бачення завдань, що повсякчас поставали перед академічним колективом, і оптимальних способів їх вирішення, ця людина відзначалася неабиякою життєвою снагою й мудрістю, досвідом і виваженістю, органічною

тактовністю й чутливою порядністю. Він був тонким психологом, людиною, так би мовити, «родинної тягливості». Адже насамперед опікувався студентами – людьми молодими, ще не зміцнілими у професійному та морально-психологічному сенсі. А ще Михайло Олександрович володів воістину універсальними знаннями у безлічі споріднених вищій школі галузей життєдіяльності – від економіки та права і до суто утилітарно-прикладних сфер – таких, наприклад, як будівництво чи розвиток інфраструктури.

«Якщо я бачив далі від інших, то тільки тому, що стояв на плечах гігантів» – у цій геніальній і водночас простій формулі наукового успіху великий Ісаак Ньютон, як мені вбачається, розкрив, зокрема, розуміння суті діяльності керівника вищого навчального закладу. Саме так: стоячи на плечах гігантів – своїх попередників – й успадковуючи їхній досвід, знання, методологічний підхід, зрештою, традиції, ми робимо послідовним, неперервним і плідним подальший свій рух вперед. У цьому – сенс нашого буття й всього цілісного цивілізаційного прогресу. Коли ж з певних причин вилучається або ж замовчується якась із ланок історичного ланцюга, то така «неукомплектованість» неминуче негативно позначиться у майбутньому. Об’єктивна історія, як відомо, позбавлена дискретності – вона в цьому розумінні суцільна й неперервна, «нестримна й немовчазна».

Наші славні попередники – ректори Львівської політехніки – були відомими фахівцями з різних наукових дисциплін: хіміками й математиками, фізиками й архітекторами, геологами й геодезистами, інженерами-механіками й інженерами-гідротехніками, інженерами-залізничниками й інженерами-електротехніками, професорами нарисної геометрії й економістами. Серед очільників нашого навчального закладу був і філософ, і навіть – художник, а також публіцист і архітектор, угорець за походженням Едгард Ковач. Вони були різними за національностями. Скажімо, проєктант і будівничий чудового приміщення головного корпусу Політехніки архітектор Юліан Захарієвич походив з вірменської родини, а перший ректор (або, як тоді називали, директор) Технічної академії у Львові Флоріан Шіндлер був австрійцем. Інженер-будівельник мостів і один із винахідників залізобетону Максиміліян Тулле – французом. Львівську політехніку у різні роки очолювали також поляки, німці, чехи. Першим ректором-українцем став у 1879 році видатний геолог і мінеролог Юліан Медведський, якого пізніше ще двічі обирали на цю посаду. Другим – професор машинобудування й знаний винахідник Богдан Мариняк – у 1886 році. Така національне розмаїття сприяло тому, що Львівська політехніка завжди відзначалася демократичністю, толерантністю і вільнодумством, вона була і залишається унікальним осередком науки і освіти в Західній Україні, зокрема, для середніх прошарків населення, форпостом з формування висококваліфікованих інженерних кадрів

та науковців. Зрештою, на мою думку, незабаром саме Львівська політехніка (а нині це не багато, але й не мало, а понад 35 тисяч студентів) стане базовим фактором формування на наших теренах середнього класу в Україні XXI століття.

На превеликий жаль, нині професія інженера, треба відверто визнати, без усяких на те підстав знецінена, а почасти упосліджена й несправедливо дискредитована. Нагадаю, що, власне, саме поняття «інженер» (з латини буквально – «здатність», «винахідливість»), за однією з дефініцій, означає «фахівець з вищою технічною освітою, творець інформації про архітектуру матеріального засобу досягнення мети або способу виготовлення певної матеріальної вартості, котрий здійснює керівництво і контроль за її створенням». Коментарі, як мовиться, зайві. Прикро, що часто цим бездумно нехтують, вважаючи, що у нашому глобалізованому й тотально-інформаційному світі роль творців матеріальних цінностей, інженерного інтелекту невпинно зменшується. Та чи це так насправді? Як на мене, одним із чинників виходу із нинішньої фінансово-економічної кризи є саме наголос на розвитку реальної економіки, економіки матеріальних цінностей, економіки високих технологій, нанопроцесів і нанотехнологій, а не скомпрометованих фантомів у вигляді так званих віртуально-грошових оборудок. А отже, саме від людей цього «практичного фаху» залежатиме, чи зможемо ми здолати нинішні негаразди й відновитися у новій цивілізаційній якості. Тому я з оптимізмом дивлюся на майбутнє інженерного фаху і на зростання його ролі у нашому суспільстві. Адже, пригадаймо, ще донедавна це була одна з найпрестижніших й найшанованіших професій. Ми повинні відродити її високий соціальний статус. Цьому, зокрема, допоможе і багатий та неоціненний спадок попередніх поколінь Львівської політехніки, в якій завжди домінували мудрість, освіченість, фундаментальний науковий підхід до справи та практичне застосування здобутих знань. І ця традиція, цей загально визнаний престиж досягався наполегливою працею сотень львівських політехніків – визначних науковців, викладачів, професорів і, звісно ж, ректорів.

Як не буває колишніх президентів, так не буває і колишніх ректорів. Я вступив до політехнічного, коли його очолював Григорій Іванович Денисенко, а закінчував вже за ректорства Михайла Олександровича Гаврилюка. Це – мої ректори! І так можуть сказати десятки тисяч вихованців нашої альма-матер. Нещодавно у світ вийшла книга пам'яті «Тільки двічі живемо...» про наступника ректора Гаврилюка – Юрія Кириловича Рудацького, який помер кілька років тому. У цій книзі розкрито багатогранний образ талановитого вченого і чудового керівника через спогади тих, хто знав його на різних етапах життя, через його концептуальні праці про розвиток вищої школи і Львівської політехніки зокрема.

Ми вирішили започаткувати серію таких видань. Отож наступна меморіальна книга саме про Михайла Олександровича Гаврилюка. І це не просто данина пам'яті про цю непересічну людину, не просто спогади про минуле. Це насамперед – погляд у майбутнє Львівської політехніки через призму 1970 – 1980-х років, котрі ще називають «епохою застою». Але запитаймо себе чесно і відверто: якого застою? Застою у чому? Адже саме на цей період припав один із пікових етапів розвитку й розбудови Львівського політехнічного інституту, що став у ті роки одним із найкращих навчально-наукових закладів не лише в Україні, але й на теренах усього СРСР. На диво бурхливо у той «застійний» час розвивалася наука, створювалися і успішно працювали навчальні науково-виробничі об'єднання (ННВО), плідно діяли легендарний Науково-дослідний конструкторський інститут електронної вимірювальної та обчислювальної техніки (НДКІ «ЕЛВІТ»), Студентське проектно-конструкторське бюро, численні лабораторії тощо. Політехніка виконувала масштабні госпдоговірні замовлення на десятки мільйонів карбованців, пов'язані головно з оборонною промисловістю і освоєнням космосу. Це давало змогу інтенсивно розбудовувати сам інститут: споруджувати навчальні корпуси, новітні лабораторії, що поповнювалися сучасною технікою і обладнанням, десятки гуртожитків і будинків для викладачів тощо. Я це добре пам'ятаю, оскільки сам брав безпосередню участь у роботі багатотисячних студентських трудових десантів на споруджуваних об'єктах. І за всім цим стояв ректор з «двома п'ятірками» – Михайло Олександрович Гаврилюк. Перша п'ятірка – за майже двадцятилітню важку ректорську працю, друга – за чесність і порядність цієї людини.

Колись автор Декларації незалежності США Томас Джефферсон сказав таку пророчу фразу: «Все мистецтво управління полягає, зрештою, у мистецтві бути чесним». Вважаю, ми всі повинні, відкинувши певні стереотипи і перестороги, неупереджено й тверезо оцінити той час і долі тих людей, які тоді жили й працювали. І це буде чесно як щодо цих незабутніх постатей, так і щодо нас самих – їхніх спадкоємців!

Юрій БОБАЛО
доктор технічних наук, професор,
ректор Національного університету
«Львівська політехніка»

Згадаймо всіх поіменно...

Ректорами Львівської політехніки були:

Флоріан ШИНДЛЕР (1844–1848)

Александр РАЙЗІНГЕР (1851–1871)

Фелікс СТЖЕЛЕЦЬКИЙ (1872–1874)

Ян ФРАНКЕ (1874–1875, 1880–1881, 1890–1891)

Кароль МАШКОВСЬКИЙ (1875–1876)

Август ФРОЙНД (1876–1877, 1882–1883, 1889–1890)

Юліан ЗАХАРІЄВИЧ (1877–1878, 1881–1882)

Владислав ЗАЯНЧКОВСЬКИЙ (1878–1879, 1885–1886)

Юліан МЕДВЕДСЬКИЙ (1879–1880, 1884–1885, 1887–1888)

Юліюш БИКОВСЬКИЙ (1883–1884)

Богдан МАРИНЯК (1886–1887)

Домінік ЗБРОЖЕК (1888–1889)

Густав БІЗАНЦ (1898–1899)

Кароль СКІБІНСЬКИЙ (1891–1892)

Юзеф РІХТЕР (1892–1893, 1899–1900)

Плацид ДЗІВІНСЬКИЙ (1893–1894)

Максиміліян ТУЛЛЄ (1894–1895, 1910–1911)

Броніслав ПАВЛЕВСЬКИЙ (1895–1896, 1909–1910)

Мечислав ЛАЗАРСЬКИЙ (1896–1897)

Роман ГОСТКОВСЬКИЙ (1897–1898)

Стефан НЕМЕНТОВСЬКИЙ (1900–1901, 1908–1909)

Роман ДЗЕСЛАВСЬКИЙ (1901–1902)

Тадеуш ФІДЛЕР (1902–1903, 1911–1912)

Станіслав КЕМПІНСЬКИЙ (1903–1904)

Леон СИРОЧИНСЬКИЙ (1904–1905)

Северин ВІДТ (1905–1906)

Едґард КОВАЧ (1906–1907)

Віктор СИНЕВСЬКИЙ (1907–1908)
Едвін ГАУСВАЛЬД (1912–1913)
Казимир ОЛЕАРСЬКИЙ (1913–1914)
Станіслав АНЧИЦ (1915–1916)
Тадеуш ОБМІНСЬКИЙ (1916–1917)
Здіслав КРИГОВСЬКИЙ (1917–1918)
Тадеуш ГОДЛЕВСЬКИЙ (1918–1919)
Максиміліян МАТАКЕВИЧ (1919–1920)
Стефан ПАВЛІК (1920–1921)
Максиміліян ГУБЕР (1914–1915, 1921–1922)
Юліан ФАБІАНСЬКИЙ (1922–1924)
Кароль ВОНТОРЕК (1924–1925)
Ігнацій МОСЦІЦЬКИЙ (1925–1926)
Ян ЛОПУШАНСЬКИЙ (1926 рік – після відмови від ректорства
І. Мосціцького)
Отто НАДОЛЬСЬКИЙ (1926–1927, 1933–1936)
Юліан ТОКАРСЬКИЙ (1927–1928)
Казимир ЗІПСЕР (1928–1929, 1932–1933)
Каспер ВАЙГЕЛЬ (1929–1930)
Казимир БАРТЕЛЬ (1930–1931)
Вітольд МІНКЕВИЧ (1931 рік – після відмови Казимира Бартеля)
Габріель СОКОЛЬНИЦЬКИЙ (1931–1932)
Адольф ЙОШТ (1936–1938)
Едвард СУХАРДА (1938–1939)
Антон ВЕРЕЩИНСЬКИЙ (1939–1940)
Стефан ЯМПОЛЬСЬКИЙ (1944–1953)
Микола МАКСИМОВИЧ (1953–1963)
Григорій ДЕНИСЕНКО (1963–1971)
Михайло ГАВРИЛЮК (1971–1990)
Юрій РУДАВСЬКИЙ (1991–2007)